

Ірина Міняйлова

Науковий керівник: к.е.н., доцент Гуменюк О.О.
Тернопільський національний економічний університет

ЗАГАЛЬНА МОДЕЛЬ І ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Становлення України як держави з ринковою економікою супроводжується доволі якісними перетвореннями економічних відносин, які в свою чергу зумовлюють зміну характеру взаємодії окремих елементів і учасників процесів відтворення суспільного продукту, ставлять якісно нові вимоги до системи управління інвестиційними процесами, як одним із визначальних чинників відтворення. Формування такої системи нерозривно пов'язане з пошуком нових методів управління інвестиційною діяльністю з урахуванням інтересів їх учасників і характеру економічних відносин, що складаються між ними.

На думку Гуменюк О. О. відсутність адекватних фінансово-економічних інструментів, зокрема щодо інвестиційної діяльності, залишається ключовою проблемою управління економічним потенціалом підприємства [4, с. 104].

Для інвестора вкладення капіталу пов'язане з обґрунтуванням вибору інвестиційних проектів, аналізом їх ефективності, визначенням правильної оцінки власних можливостей, виявленням фінансових ресурсів, обсягів і джерел інвестування. Для інформаційного забезпечення вище перелічених процесів особливого значення набуває бухгалтерський облік та економічний аналіз інвестиційної діяльності підприємств. Застосування зарубіжного досвіду для організації та методики обліку і аналізу інвестиційної діяльності видається можливим лише з обмеженнями та доповненнями, що випливають із специфіки економіки України, стратегії її розвитку.

Базові параметри нормативно-правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні регламентуються Законом України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-ХІІ від 18 вересня 1991 року (із змінами та доповненнями) [5].

Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України. Він спрямований на забезпечення рівного захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно від форм власності, а також на ефективне інвестування економіки України, розвитку міжнародного економічного співробітництва та інтеграції.

Згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект. Такими цінностями можуть бути: кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери; рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності); майнові права інтелектуальної власності; сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих (ноу-хау); права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права; інші цінності. Інвестиції у відтворення основних фондів і на приріст матеріально-виробничих запасів здійснюються у формі капітальних вкладень [5].

Нормативно-правова регламентація й організаційне забезпечення інвестиційної діяльності в Україні є надто уніфікованою, тому на думку Бруханського Р. Ф. доцільною є диференціація функціональних векторів інвестування, зокрема щодо дивідендної політики сільськогосподарських підприємств з позицій стратегічного менеджменту [2, с. 220].

Методологічна модель фінансового обліку інвестиційної діяльності підприємства регламентується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 26.04.2000 року № 91 (zareestrovano у Міністерстві юстиції України 17 травня 2000 року за № 284/4505) [6]. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції та її розкриття у фінансовій звітності господарських суб'єктів.

На основі узагальнення підходів вітчизняних та зарубіжних вчених до трактування інвестицій, як обліково-аналітичної категорії, вважаємо, що інвестиції – це будь-які необоротні та оборотні активи, що мають економічну цінність і вкладаються в будь-які об'єкти підприємницької діяльності для отримання прибутку та інші види діяльності з метою досягнення соціального ефекту. Класифікацію інвестицій необхідно здійснювати, виходячи з різних критеріїв – їх видів, суб'єктності, об'єктності, величини, терміновості, що забезпечить організацію ефективного обліку і аналізу інвестиційної діяльності на підприємстві.

Вирішення основного завдання бухгалтерського обліку інвестиційної діяльності, що полягає у повному та всебічному інформаційному забезпеченні користувачів, можливе за умови організації фінансового і управлінського обліку інвестиційної діяльності для формування інформації з трьох позицій: 1) структури майна та ресурсного забезпечення інвестиційної діяльності; 2) руху коштів від інвестиційної діяльності; 3) результативності інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання. Інвестування виступає головною ланкою на шляху зміни вартості з метою нагромадження капіталу в процесі перетворень: ресурси – вкладення – результат. Основоположне визначення інвестицій як вкладання капіталу з метою його поповнення слід розповсюдити на весь цикл господарської діяльності, на весь бізнес з моменту створення і до ліквідації підприємства.

Порівняльна характеристика існуючих облікових систем дозволила встановити їх основні відмінності у сфері інвестиційної діяльності. Серед таких ознак, що є характерними для вітчизняного обліку, можна виділити: надмірне державне регулювання обліку, оцінки майна та інвестицій; використання лише одного з методів (раніше – затратного, тепер – за справедливою вартістю чи методом участі в капіталі) і відсутність альтернативи; орієнтація обліку на податкове законодавство. Нами виділено три етапи трансформації обліку інвестицій. Перший етап – превалювання затратного методу трактування та оцінки інвестицій з паралельним обліком джерел їх фінансування, що застосовувався до кінця 80-их рр. минулого століття. Другий етап – подвійна система обліку капітальних вкладень для державних і недержавних підприємств, що функціонувала в Україні у 90-ті роки (обумовлено розвитком поряд з державним недержавного сектора в економіці, де основним джерелом фінансового забезпечення інвестицій стали внески засновників, учасників, власників у статутний капітал підприємств). Характерною особливістю і найважливішою перевагою третього етапу трансформації обліку інвестицій є те, що інвестиційні процеси окреслені як самостійний, динамічний вид діяльності, відокремлений від операційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Аналіз інвестиційної діяльності підприємств в Україні: проблеми і перспективи розвитку. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Чернігів, 2013.
2. Бруханський Р.Ф. Трансформація дивідендної політики сільськогосподарських підприємств з позицій стратегічного менеджменту. Наука молода. 2009. Вип. 12. С. 218-220.
3. Гуменюк О.О. Процедури здійснення аналізу фінансового стану / Обліково-аналітичне та правове забезпечення інституційних секторів економіки України в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю [м. Тернопіль, 30 берез. 2017 р.]. Тернопіль : Крок, 2017. С. 108-111.
4. Гуменюк О.О. Аналітичні інструменти управління підприємством. Прикладна економіка – від теорії до практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 27 жовт. 2017 р.]. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2017. С. 104-106.
5. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-ХІІ від 18 вересня 1991 року (із змінами та доповненнями).
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 26 квітня 2000 року № 91 (зарєстроване у Міністерстві юстиції України 17 травня 2000 року за № 284/4505).